

4. Villkorade gemenskaper och erkännandets kraft

Relationen till Gud

Jag sitter i tågets restaurangvagn och har precis ätit klart. Utanför börjar det skymma. Det är november och kvällarna har blivit allt mörkare. Jag tar fram min bok, *Knutby* av Jonas Bonnier, och ska just börja läsa när en kvinna – Anna – stannar till framför mig och frågar om det är ledigt vid mitt bord. Jag slår ut händerna i en gest som betyder att hon kan sätta sig och hon slår sig ner och frågar om jag ska resa långt. Självt har hon varit på besök hos sina kristna vänner, säger hon och kommenterar sedan min bok som har ett kors på framsidan och undrar om jag också är kristen. Jag berättar att jag precis har påbörjat ett forskningsprojekt om kristendom och hbtq och återger lite vad studien handlar om. ”Jaha, det är ju märkligt”, nästan viskar hon, ”jag levde i en samkönad relation innan jag blev kristen”. Hon berättar att hon kommit till en punkt i livet där hon mått väldigt dåligt och levt på ett destruktivt sätt och då bett Gud: ”Om du finns, hjälp mig”. Och hon berättar att Gud talat till henne, och att det Gud sagt till henne var att hon skulle ge upp sina homosexuella känslor då dessa inte var förenliga med den äkta kristenheten. Hon berättade att det var kämpigt i början men att hon fick så mycket mer tillbaka, hon började må bättre, hon började få tillbaka självförtroendet och kunde ta makten över sitt liv och sina relationer. Hon gick i själavårdande samtal. Vi pratar en lång stund och när tåget börjar närma sig slutdestinationen frågar jag henne om hon vill medverka i studien. Vi ses två dagar senare på högskolan för en intervju och när vi slagit oss ner i mötesrummet säger hon skrattande:

Jag känner ju tydligt att jag blev vägledd av Gud, att jag faktiskt gick och satte mig jämte dig i restaurangvagnen, vid samma bord, för jag såg att du hade ett kors på en bok som du läste och det var ju väldigt tydligt. Det var ju verkligen en vägledning från Gud. Jag blev full i skratt inom mig när jag hörde vad du fors-kade om, jag brukar faktiskt inte prata med andra människor på tåg, så jag vet verkligen att det var Guds vägledning [...]

För Anna är Gud nära och påtaglig. Hon talar med Gud varje dag och får vägledning i en rad frågor som rör både vardagliga, praktiskt ting och mer andliga, existentiella frågor. Anna är den enda av de 29 personer som intervjuas i denna bok som inte anser att homosexualitet är förenligt med den kristna tron. Hon menar att Guds ord är oföränderliga och inte påverkade av tid, kontext eller kultur:

Jag tror att Gud är densamma igår och idag och för evig tid och det står också så i Bibeln, exakt de orden, så hur samhället förändras i olika skeenden så tror jag att Guds ord inte förändras genom olika yttringar i kulturer och så. Det är vi som förändrar uttrycken för olika saker som egentligen alltid har funnits.

Hon berättar att hon tidigare levt i ett långvarigt förhållande med en kvinna men säger att hon för cirka tio år sedan fick ett tilltal från Gud om att det sätt hon levde på var fel. Hon fortsätter: "Guds svar till mig var att det inte var något som var bra, jag fick den starka känslan från Gud när jag frågade Gud, att det var en stor känsla av fara". "Att leva som homosexuell?" frågar jag och hon svarar:

Ja, att liksom leva ut det, som homosexuell, jag fick en känsla av stark fara och starkt obehag liksom inom mig och en ångest-känsla inom mig när jag frågade Gud: "Är det rätt eller är det fel, jag vill att du svarar mig Gud, jag ber verkligen på riktigt, jag vill veta sanningen. Oavsett vad svaret blir så vill jag höra det. Även om det är något som jag inte vill höra så vill jag veta sanningen så jag vill att du svarar mig Gud på ett sätt som jag förstår" [...] och jag upplever så starkt att Gud har svarat mig att "det här är

inget bra, det här leder inte till att du kommer rätt med Gud utan tvärtom, det leder till en farlig värld”.

Anna blev kristen först i vuxen ålder, men när hon nu ser tillbaka förstår hon att Gud sökt henne under många år. När hon till slut beslutade sig för att bli kristen fick hon – i vad hon beskriver som ett tilltal från Gud – veta att ”utlevd homosexualitet” leder bort från Gud och innebär fara. Hon beslutade sig då för att förändra sitt liv och bryta relationen till sin dåvarande flickvän och även andra relationer till personer som hon ansåg vara destruktiva. Hon började engagera sig i en kristen församling. Hon berättar att hennes psykiska hälsa snabbt blev bättre och de besvärliga eksem som hon haft under en längre tid försvann: ”Jag rev på huden så det blev sår, väldigt hemskt, väldigt illa, jag fick gå till sjukvården för att få det omlagt. Jag gick med det i flera år och jag förstår ju nu att det berodde på att jag inuti mig själv mårde så dåligt av alla dessa dramer och förvecklingar”. Thomas Csordas (1997) menar att ett vanligt narrativ i evangelisk kristendom hos personer som blivit frälsta är att utmåla ens liv före konversionen som ett liv i emotionellt kaos med depressioner och förtvivlan och hur livet som kristen sedan kännetecknas av hopp, tillförsikt och kärlek. Annas berättelse följer ett sådant narrativ. Hon fortsätter:

Jag har också fått en starkare tro på Gud efter det här, jag har fått en liksom andlig känslighet, en ökad andlig känslighet där jag kan förnimma ännu mer genom den helige Anden än när jag levde i alla de här känslostormarna och förvecklingarna och levde ut min homosexualitet och så. Så jag känner att Gud har gett mig svaret på att det är rätt det som jag har gjort.

Jag frågar Anna hur hon tänker om att det finns många människor, även kristna, som lever i samkönade relationer och är lyckliga och mår bra i sina relationer. Hon svarar att hon har stor förståelse för att människor är olika och är noga med att säga att hon inte dömer någon annan för hur den lever. Men hon säger samtidigt att hon har blivit vägledd av Gud och att även om hon ibland kan se valet att leva ensam som en uppoffring så är det hon får tillbaka av Gud så mycket mer värt:

Om jag försakar någonting som är väldigt, väldigt svårt för mig, för Guds skull, så tänker jag att det är som ett offer som jag lägger fram inför Gud. Att jag gör det här för Guds skull. Jag gör det för jag vill komma närmare Gud. Att jag vill lära mig att tjäna Gud.

Genom att försaka en mänsklig kärleksrelation upplever Anna att hon kommer närmare Gud. Hon säger att "Gud har lett mig till en väldigt radikal stark tro" och betonar hur viktigt det är för henne att ha denna starka tro och innerliga relation till Gud och Jesus. Att ha en personlig och nära relation till Gud är något som Anna delar med många av dem jag intervjuat. I processen att hitta sig själv, forma sin sexualitet och identitet har Gud varit närvarande för merparten av dem. Samtidigt som Anna upplever att Gud väglett henne bort från homosexuella relationer skildrar flera av de intervjuade att när församlingen tagit avstånd har Gud funnits med och stöttat längs vägen.

En stöttande Gud

Anton har vuxit upp inom Pingstkyrkan men har inte varit medlem i någon församling på många år. Under intervjun berättar han att han under de senaste månaderna fått tilltal från Gud. Jag ber honom precisera och han säger:

Det var när jag var ute och gick. Det var som en röst som sa till mig: "Jag finns här om du vill" och då var det som att jag insåg att "jamen det var ju verkligen ett tilltal från Gud", att han alltid har funnits där och att min personliga relation till Gud eller till Jesus aldrig har förändrats utan att det är snarare kyrkan och människor i en församling som har satt ramverket för hur man ska vara eller hur man ska tro. Men det har ingenting med min personliga tro att göra eller min relation till Gud. Så det är som att jag har insett det på något sätt, att det är människor som sätter regler för vad som är rätt och fel. Det är inte Gud som gör det för han dömer inte mig. Men det var en väldigt lång tid som jag var väldigt anti i tron för att jag har haft så dåliga erfarenheter så det är först nu, där jag är nu, som jag har insett

att jag kan vara hela min personlighet. Jag kan vara troende och homosexuell.

Charlotta: För innan tänkte du att du behövde välja?

Anton: Ja. Och det finns ju fortfarande spår av det.

För Liselotte, som fick ett ultimatum från ledarna i sin församling att antingen lämna sin församling eller leva i avhållsamhet, blev relationen till Gud den primära. Hon säger: ”Jamen Gud var med mig hela tiden, det är min upplevelse. Det här är mellan mig och Gud, så tänkte jag faktiskt”. Även för Herman har relationen och kontakten med Gud varit avgörande när han upplevt svåra situationer i livet:

När jag hade alla de här problemen med mamma, när jag kände att jag orkar inte ens gå hem för hon blev så elak när hon mädde dåligt, så var det ju bönen, alltså kontakten med Gud som alltid varit öppen och självklar. Och då kunde jag ju logiskt tänka att om jag är fel och måste ändra mig eller ska gå in i garderoben eller leva i celibat... varför? Då skulle väl Jesus lämna mig eller jag skulle känna det. Jesus har ju snarare varit närmare mig i alla kriser.

Det stödet som Herman upplever att han fått från Gud och Jesus ser han också som en form av bekräftelse på att det sättet han lever är accepterat. Detta är något som även Pontus beskriver:

Nu i efterhand ser jag det som en lång process med Gud och mig själv. Att när jag märkte att jag började acceptera det i mig själv så växte min relation till Gud också, att då kunde jag vara ärlig med vem jag var inför Gud också och så fick jag någon form av bekräftelse från Gud att det är sådan här du är, det är bra, det är så du ska vara.

Jag frågar honom hur den bekräftelsen yttrade sig och han svarar: ”Mycket i känslor. Mycket att jag kände att jag accepterade mig själv till slut. Och det var lättare att be. Det fanns inte det här hindret att nå Gud på

samma sätt”. Känslan av att vara accepterad och att relationen till Gud blivit närmare återfinns hos flera av intervjupersonerna. Ellen säger: ”Jag har aldrig någonsin känt någon form av förakt eller skuldkänslor eller synd eller så. Aldrig. Jag har alltid bara känt att Gud accepterar, respekterar, älskar till och med... att det här är rätt väg för dig”. Jag frågar henne hur Gud har visat henne det och hon svarar:

Det är ju inte som jag har fått ett eldsken på himlen men ändå väldigt så, genom andra människor, genom musik, genom bibelord, genom små, små signaler. Mycket är det en känsla skulle jag säga, av att jag känner mig oerhört älskad av Gud och har alltid gjort sen jag blev kristen.

Vikten av att få känna att man är älskad av Gud är något som många återkommer till under intervjuerna. Jag frågar Herman hur det känns, hur han erfar den förvissningen. Han svarar genom att berätta om två händelser som haft stark inverkan på honom:

En gång var jag superledsen för det hade hänt något och då sitter jag på en gudstjänst eller på ett ungdomsmöte och så känner jag bara att jag är omkramad. Och det finns ingen som kramar om, det finns bara inget, men så ser jag att det är en vit ljusgestalt som håller om mig [...] Sen var det på något ungdomsmöte som den helige Anden föll över mig och jag kunde inte ens stå. Det var under någon lovsång och jag bara faller. Jag minns vad folk sa: ”Han ser glad ut så låt honom ligga där”, men samtidigt i min värld så öppnar sig hela taket i kyrkan och Jesus kommer ner och ställer sig framför mig. Jag ser honom. Jag behöver inte säga något. Det var inga ord. Det sker. Och den älskade blicken. Och sen sticker han upp igen och så går taket ihop.

Herman ser tillbaka på de båda händelserna som en bekräftelse från Gud. När Lo träffade en kvinna upplevde hon att relationen till Gud blev starkare:

Jag kan känna att i början som jag blev tillsammans med min partner så var min relation till Gud återvåbad [återknuten], och det är väl inte så konstigt egentligen. Dels är det väl att när man är kär i någon så blir alla relationer amplifade [förstärkta]. För mig kändes det som någon ryckt bort en slöja. ”Oj, free flow!” Jag var överväldigad av att känna en sådan närvaro.

Flera av de intervjuade har letat efter tecken eller någon form av bekräftelse från Gud på deras identitet eller sexualitet. En del talar om en osäkerhet i relationen till Gud, att de ibland upplever att Gud tystnar eller att de inte känner tillit. Mika säger att hans relation till Gud alltid har varit bra men att det tidigare ofta uppkom en osäkerhet, särskilt i samband med att han hörde andra kristna uttrycka sig kritiskt om trans eller homosexualitet:

Jag kände att jag hela tiden brottades med frågan om homosexualitet och trans. Hela tiden under högstadiet och gymnasiet. Jag kände att jag var väldigt sårbar för andras åsikter i det. Alltså så fort jag fick höra någon pastor eller annan kristen kompis eller någon annan kristen person på något sätt uttrycka något homofobiskt så var det som att det var ett slag mot min tro och min gudsrelation. Jag kunde inte helt lita på Gud och känna att jag kunde hänge mig själv åt min gudsrelation och min tro. För det var som att det alltid var ett hinder eller ett glapp mellan mig och Gud. Även om jag rent logiskt kände att det inte kunde vara så att Gud kunde vara homofobisk så blev jag ändå påverkad av det. När folk sa så.

Mika har svårt att se att Gud skulle vara homofobisk, vilket är något som även Paula påpekar: ”Jag var väl lite uppkäftig mot honom också, ska jag väl säga. Vad är det här? Hur kan du skicka på mig de här människorna? De lever ju på stenåldern!” Jag frågar henne om hon upplevde att Gud svarade henne och hon säger:

Ja, inte så här att han skrev på väggen men någonstans så blev jag påmind i tanken att de har också sin resa: ”Var inte för hård, de har också sin resa”. Kanske inte att Gud har talat till mig men

han skänker mig en tanke. Och jag väljer att tro att det är från Gud. Och så är det ofta, för det är tankar som jag känner att jag inte skulle komma på själv, de är snabba och de är en viss typ av svar.

Att förstå vilka tankar som är ens egna och vilka som kommer från Gud är inte självklart. För Paula är de tankar som är ”snabba och som ger en viss typ av svar” sådana som kommer från Gud, tankar som hon känner att hon inte själv skulle ha kommit på. Anna berättar att när hon satte sig bredvid mig på tåget och vi började tala med varandra såg hon det som ett tecken på att Gud inte slutat tala med henne. Hennes medverkan i studien, och att hon får berätta sin historia, uppfattar hon som en uppgift som Gud givit henne:

Här sitter jag som kristen och har levt det livet i 13 år som homosexuell och där är du som forskare och gör en studie om detta. Så jag känner att han har inte slutat prata med mig. Så jag känner starkt att det här är min uppgift att jag ska berätta min historia och vad jag har kommit underfund med. Jag måste berätta exakt hur Gud har lett mig för det måste vara sant och äkta.

I antropologen Tanya Luhrmanns amerikanska studie, där medlemmar i Vineyardrörelsen intervjuas, var identifierandet av vad Luhrmann kallar *the 'not-me' experience* (Luhrmann, 2012, s. 67) centralt: förmågan att kunna avgöra vilka tankar som kom från Gud. Precis som Paula uppfattade Luhrmanns informanter att om en tanke kommit plötsligt, spontant och osökt var det mer sannolikt att den kom från Gud. Likaså om den kändes starkare och annorlunda än andra tankar. Luhrmanns intervjupersoner betonar att identifierandet av *the 'not-me' experience* är en förmåga som går att öva upp. Att höra Guds röst är dock en komplicerad uppgift. Luhrmann hävdar att det alltid finns församlingsmedlemmar som anser att de har en närmare kontakt med Gud och att de kan höra Gud tydligare än andra. Detta blev särskilt problematiskt när personer uppfattade att Gud gav olika svar i viktiga frågor som rörde församlingen som grupp, exempelvis när en ny pastor skulle anställas. I Luhrmanns studie framkommer tydligt att vem som hör Gud, och vem som anses ha bäst förmåga att

avgöra när Gud talar, är nära förbundet med makt. Det är i regel personer som haft en nära och lång relation med Gud som bäst övat upp förmågan, eller personer med någon form av ledarställning i församlingen. Vem som kan höra Gud och hur det påverkar den frikyrkliga gemenskapen är något som jag återkommer till längre fram när jag beskriver makt och ledarskap inom församlingarna.

(Hetero)normativitetens geografi

Det finns, som framgått, ingen gemensam hållning i frågor som rör hbtq inom svenska frikyrkor. Jag har intervjuat personer som är medlemmar i frikyrkor där det bedrivs ett aktivt och engagerat arbete för hbtq, mångfald och likaberättigande. Jag har också intervjuat hbtq-personer som vittnar om starka fördömanden, stigmatisering och uteslutande från såväl familj som församlingsgemenskap. Spännvidden av erfarenheter är således bred. Det som dock förenar berättelserna, och som också har konstaterats i tidigare studier, är den heteronormativa värdegrund som genomsyrar frikyrkorna, där det heterosexuella äktenskapet är kärnan (se t.ex. Jakobsen & Pellegrini, 2004; Trammel, 2015). Heteronormativitet baseras på ett antagande om att alla människor är heterosexuella och cis och att detta är det naturliga, ideala och normala sättet att leva på. Enligt Ahmed (2017, s. 138), fungerar heteronormativiteten som en sorts ”offentlig bekvämlighet genom att låta kroppar breda ut sig i rum som redan har anpassat sig efter deras form”.

”Frikyrkan passar människor som passar in”

William, som idag har lämnat den pingstförsamling som han tidigare tillhört, säger: ”Frikyrkan passar bara människor som passar in. Den passar inte alla”. Han fortsätter:

Och det här är ju inte Gud som har bestämt, det är inte Jesus, om man nu ska dra in dom. Det här är ju människan som bestämmer. Så anser jag det. Frikyrkan passar inte alla, den passar bara de som passar in. Och det var exakt så jag kände. Jag kände mig som en alkoholist, som en pundare som en prostituerad, som en hemlös, det var exakt alla de känslorna som jag kände som

homosexuell, skild person, och jag var 23 år! Och jag vet att jag kände att jag var nervös, jag kände mig nästan äcklad av hela grejen. Jag kände att det var så jävla falskt. Och det är ingen som har fryst ut mig för många visste ju inte ens om det, utan de tänkte väl bara att "William mår inte bra, han ligger i skilsmässa, någonting har hänt". Jag tänker inte försvara dom heller för jag vet inte vad jag ska försvara dom för. Men jag kan bara prata utifrån mina egna känslor. Och det är därför jag inte gillar att sätta min fot i en kyrka, för jag känner att jag inte passar in. Det blir lite så här: "Jo, men det är klart du får vara med". "Ja, men vad tycker du ändå innerst inne, du tycker ändå att det är fel att jag håller på att knulla en man eller?" "Det är klart att du får vara homosexuell men du får inte visa det, du får inte kyssa honom, inte hålla handen. Det gör vi inte här, för det finns barn här i den här kyrkan". Det är de tankarna och då passar kyrkan inte mig. Då behöver inte jag vara i kyrkan.

William ser det som att de normer som finns inom de frikyrkliga miljöerna är exkluderande för många människor. "Man passar in", fortsätter han, "om man är vit, har pengar, har Volvo, har sin villa, och har barn men det är ju bara att vara ensamstående och ogift i kyrkan så passar du inte in". Att, som William, erfara att bli ifrågasatt, att inte passa in och att inte veta vad andra tänker om en är något flera av de intervjuade vittnar om.

Enligt Butler (1990/2007) utgår heteronormativiteten från två principer: inkludering och exkludering. Inkludering kan innebära att tidigare uteslutna personer eller grupper assimileras i den dominerande kulturen, vilken innehar privilegiet att presentera sina normer som universella och neutrala i förhållande till kön, sexualitet, ras eller etnicitet och klass. Exkluderingen sker via uteslutningar av dem som avviker från det normativa, genom uppdelningen i det dikotoma tänkandet "vi/dem", och innebär en hierarkisering där den ene privilegieras på bekostnad av den andre. Butler tydliggör detta skeende genom sitt kanske mest kända teoretiska begrepp, den heterosexuella matrisen. I matrisen ställs kvinna och man i motsats till varandra och förväntas både kroppsligt och beteendemässigt uttrycka sig feminint respektive maskulint med åtrå och begär till varandra. Genom detta heterosexuella begär blir en person förståelig som

”kvinna” eller ”man”. De som kategoriseras som kvinnor antas agera på ett feminint sätt medan de som kategoriseras som män antas agera maskulint. Personer som utifrån sin kropp ”beter sig fel” eller som har begär till en person av samma kön blir i denna binära uppfattning av kön och sexualitet obegriplig och tolkas därför som onormal. Att William upplever sig som uppfattad som obegriplig och onormal blir tydligt när han talar om det utanförskap han erfor som ”homosexuell, skild person”: han kände sig som en ”alkoholist, som en pundare, som en prostituerad, som en hemlös” och var ”nervös och nästan äcklad av hela grejen”.

Att gifta sig heterosexuellt som icke-heterosexuell

Liksom William har ungefär en tredjedel av intervjupersonerna levt i heterosexuella äktenskap. Vid tidpunkten för intervjun har de lämnat relationen och lever nu antingen i en samkönad relation eller ensamma. Några definierar sig som bisexuella men de flesta beskriver sig som homosexuella, gay eller lesbiska. Att gifta sig och leva i ett heterosexuellt äktenskap utan att vara heterosexuell kan uppfattas på flera sätt och ske av olika anledningar. Dock uttrycker samtliga informanter med dessa erfarenheter att det främst handlade om omgivningens förväntningar och att de inte kunde se några andra alternativ. Genusvetaren Jack Halberstam (2005) undersöker hur det normativa livsloppet är nära sammanbundet med respektabilitet, reproduktion och familjen som institution. Att inte följa den förväntade livsbanan resulterar i olika former av sanktioner. Det kan handla om diskriminering, marginalisering, osynliggörande, stereotypisering, till och med våld. Laura skildrar hur hennes föräldrar upplevde en sorg när hon kom ut som homosexuell och hur svårt det är att klandra någon som sörjer: ”Jag tror att det framför allt var en sorg som har uttryckts på olika sätt. Och det är ju svårt att klandra någon för att den sörjer. Det blir så svårt. Att sörja att livet inte blev som man önskade, eller trodde eller hoppades”.

Det finns föreställningar om hur ett livslopp bör se ut, där vissa händelser och göromål bör äga rum vid vissa faser under livet (Halberstam, 2005). I de frikyrkliga miljöerna är dessa föreställningar starka och det heterosexuella äktenskapet och kärnfamiljen står i centrum för det kristna livet. I boken *The Promise of Happiness* beskriver Ahmed (2010) hur den heterosexuella livsbanan förstås som löftet om en lycklig framtid. Omvänt

innebär det att en queer linje leder till en tillvaro som olycklig och ensam. Relationen mellan barn och föräldrar är särskilt utsatt, menar Ahmed, eftersom barnet har en skyldighet att bli lycklig, som ett sätt att betala tillbaka en skuld till sina föräldrar. När Laura inte följde den utstakade vägen blev inte livet som (hennes föräldrar) förväntat, vilket ledde till besvikelse och sorg. Ett liv och en framtid som queer och lycklig ryms således inte i den heteronormativa förståelsevärlden. När Linda och hennes fru gifte sig valde de att inte berätta om det förrän efteråt. Hon säger:

Man vill inte utsätta sin släkt för att ha ett offentligt bröllop även om jag hade velat ha ett sådant, nu ville jag ju inte det, men om man tänker sig in i ett sånt scenario så skulle ju både mamma och min syster suttit där och funderat ”ska man gå på det här bröllopet eller inte?”. Det är ju bara att sätta dom i en jobbig sits.

Sofia reflekterar över de föreställningar som finns inom frikyrkorna när det kommer till äktenskap:

Jag tänker ju att det handlar om maktstrukturen mellan kvinnor och män, jag tänker att det handlar om att den skakas om och att, jamen att det handlar om den heterosexuella matrisen. Att den är så styrd av mäns överordning och det går inte att rucka på det. Det blir väldigt obehagligt om man ruckar på det för vad händer då? hur blir det då? vem bestämmer? Och just då äktenskapet, det heterosexuella äktenskapet [...] har ju i alla fall tidigare varit ett viktigt maktmedel för att hålla styr och ordning och reda.

Precis som Sofia säger har äktenskapet historiskt varit ett maktmedel för att skapa struktur och ordning i samhället. Bland andra belyser sociologen Catrine Andersson (2011) hur äktenskapet har haft en central uppgift i samhället som normskapande och utgjort en viktig funktion i sammanhållandet av kärnfamiljen. Äktenskapet har fortfarande denna privilegierade status som normskapande för hur (heterosexuella) relationer ska organiseras. Simon berättar att han under tonåren träffar en kille som blir hans pojkvän och att han ”kommer ut” som gay för flera i sin

bekantskapskrets. Några år senare får han dock en stark längtan efter barn och familj. Han träffar en kvinna och friar till henne. Han berättar för henne att han tidigare haft en pojkvän, men att han älskar henne och vill leva sitt liv med henne:

Jag tänkte väl då det här klassiska, att jag kanske var bi, så. Men med facit i hand idag så var ju allt bara en fortsatt stor lögn i min egen identitet. Men vi gifter oss och lever sen tillsammans i över tio år innan vi skiljer oss och jag tar modet tillfång och berättar som det är.

Simon säger att han idag förstår att han alltid varit gay, men att han då agerade utifrån både yttre förväntningar och en inre önskan om att få bli pappa och skapa familj. Simon är noga med att påpeka att han idag är mycket tacksam för sina barn och även tiden med sin exfru: "Vi kallar oss fortfarande familj idag och det kommer vi alltid att vara", säger han med eftertryck. Kjell upplevde det som att han spelade en roll i en teater under sitt äktenskap. Han lärde sig vilka förväntningar som fanns och agerade sedan i enlighet med dem:

Jag började ju väldigt tidigt med någon sorts, jag skulle nästan vilja kalla det någon sorts teater, en sorts roll som jag gick in i. Då försökte jag att vara ordentlig och säga de rätta sakerna och ha de rätta åsikterna samtidigt som jag själv kände liksom att det inte var riktigt... så där byggde jag ju ganska tidigt upp ett sorts dubbelspel eller hur jag ska uttrycka det [...] Jag träffade en tjej, då var jag runt 20 nånting och vi blev tillsammans och vi gifte oss sen och vi jobbade inom församlingen tillsammans och fick barn. Och det var liksom så jag tänkte mig att det skulle vara, det var inte så här vad ska jag säga... genomtänkt att om jag gör så, så blir det så, utan det var mer att det är så man gör. Som förväntas. Jag försökte och ansträngde mig väldigt mycket men till slut så höll det ju inte.

Allt eftersom tiden gick blev Kjells livssituation alltmer ohållbar. Han började må sämre och rollspelet blev allt svårare att klara av:

I slutet så mårde jag psykiskt dåligt och åkte in på psyket emellanåt. Det var hela situationen, det var min dolda homosexualitet och sen skulle jag försöka vara en bra make och en bra pappa och så var frun missnöjd och rent sexuellt också för eftersom tiden gick så blev det alltmer komplicerat, det blev mer... det jag kallar för rollspelet blev allt svårare att klara av.

Både Simon och Kjell beskriver svårigheterna med att upprätthålla en åtskillnad mellan de inre känslorna och vad som kan visas utåt under en längre tid. Hochschild (1979) ser på det sociala livet som ett manus med känsloregler och dekorum som individer behöver följa. Hochschild (1983/2012) använder principen om *känslomässig dissonans* för att förstå hur individer minskar påfrestningen genom att antingen ändra vad de känner eller vad de visar upp. I både Simons och Kjells fall blev den känslomässiga dissonansen till slut för stor, vilket ledde till att de tog ut skilsmässa och lämnade sina heterosexuella äktenskap.

Rosmarie levde länge i ett äktenskap som hon beskriver som mycket destruktivt. Enligt vad hon beskriver som sin "strikt bibelsyn" var det fel att skilja sig, vilket ledde till att hon härdade ut i relationen. Hon säger:

När jag var i äktenskapet så hade jag en väldigt strikt bibelsyn. Jag var näst intill bokstavstroende och det gjorde att jag höll ut i äktenskapet, men det gjorde också att han fick en grogrund för att liksom kunna trycka ner mig och det... ja... eftersom jag inte sa ifrån och tänkte att äktenskapet ska vara för resten av livet [...] gjorde det att han kunde bete sig precis som han ville.

Charlotta: Du var bokstavstroende och då var det fel att skilja sig?

Rosmarie: Ja, men i och med att jag förstod vad han gjorde och att det blev så uppenbart, så hamnade jag ju också i en slags andlig kris och jag kände att jag kan inte lita på den teologin som jag hittills har följt [...].

Rosmarie skilde sig till slut från sin man och kunde lämna en våldsam och destruktiv relationen bakom sig. Hon har reviderat sin syn på rela-

tioner och har blivit alltmer kritisk till den tvåsamma monogama relationen. Hon beskriver att hon nu har flera pågående relationer som ger olika mening i hennes liv:

Idag klassar jag mig lite mer som en relationsanarkist för jag tycker att det är svårt att sätta upp hårda gränser. Fysiska gränser är ganska lätta att se, men däremot emotionella eller andliga kopplingar mellan personer är mycket svårare att säga... när går man över en gräns? Det här har jag diskuterat med, kanske inte med så många kristna, men andra personer och det finns ju en fysisk relation mellan två personer och det finns en psykisk, en emotionell och en andlig [...] Var sätter man gränsen för de här olika... och ska det vara olika regler gentemot olika kön? vilket jag upplever inte bara inom kyrkan utan även bland folk som inte är kristna. Att det är väldigt mycket en traditionell syn att om jag är kvinna och är i en monogam relation så är det okej att jag har en väldigt stark koppling gentemot en annan kvinna, för det finns inget hot i det, för vi kommer bara vara vänner. Men däremot om jag har en väldigt stark koppling gentemot en annan man, så finns det genast ett hot i det, vilket jag tycker är jättekonstigt. Men där är folk fast i sina traditionella tankar och på grund av de här flytande gränserna så kallar jag mig själv för relationsanarkist.

Rosemarie tycker det är svårt att sätta gränser mellan olika sorters relationer: "Det finns ju relationer på så många olika plan och man klickar olika djupt med olika människor. Hur ska man då kunna säga om man är i en monogam relation?" frågar hon sig. Idag karakteriserar hon sig som relationsanarkist. Relationsanarki ifrågasätter idén att kärlek är en särskild, begränsad känsla som endast kan finnas mellan två personer i taget; begreppet myntades av Andie Nordgren på 2000-talet för att belysa icke-hierarkiska relationsmodeller där det inte finns några definitiva gränser mellan vänskap och intima relationer. Relationsanarki ifrågasätter uppfattningen om ägande och exklusivitet i relationer, även gällande partners sexualitet (Nordgren, 2012). Rosemarie vet dock inte vad Gud tycker om hennes sätt att leva, något hon ser som mycket svårt. Hon säger:

Om Gud säger att jag ska leva på ett visst sätt, så kommer jag göra det. Jag respekterar Gud så mycket, så att om han skulle komma ner här och säga att ”du ska leva på det här sättet”, då skulle jag göra det och aldrig ändra mig. Men idag vet jag inte hur han tycker och tänker och det är det som ställer till det. Och det har varit en brottningskamp och just nu så har jag väl förträngt den brottningskampen lite men jag vet att den kommer komma tillbaka och det kommer vara väldigt ångestrelaterat. Just för att jag har inställningen att jag vill följa Gud med mitt liv och vill inte gå emot det han säger och samtidigt så vet jag inte vad han säger och det skapar ångest, så är det ju.

Trots att Rosmarie har bearbetat sin tro och förändrat sin syn på synd är hon fortfarande osäker på vad Gud egentligen tycker.

Andra klassens församlingsmedlem

Anders Camenius, ordförande i EKHO Göteborg, och Johanna Wiberg, tidigare ordförande i Riksförbundet EKHO (2017), menar att utvecklingen i frikyrkorna har gått från fullständigt fördömande, där hbtq-personer ses som ogudaktiga och kriminella, till en syn som erkänner att sexuell läggning är en del av människans identitet som inte bör fördömas eftersom den inte kan ändras. En sådan syn genomsyras av ett essentialistiskt perspektiv på kön och sexuell läggning. Antagandet att homosexualitet inte är förenligt med en kristen tro är fortfarande starkt förankrat i många frikyrkliga församlingar. Detta har, enligt Camenius och Wiberg, lett fram till en kompromiss där personer som lever i en samkönad relation är välkomna som medlemmar men inte tillåtna att inneha förtroendeposter i församlingarna. En sådan hållning bygger på uppfattningen att det är synd att leva i en samkönad relation, men ”då alla är syndare” kan ett medlemskap tillåtas (under förutsättning att personen är villig att arbeta med sin synd). I en förtroendeposition bör man dock kunna agera som förebild för församlingen, varför en sådan position – enligt denna logik – ses som omöjlig för en hbtq-person. Detta synsätt är det flera av intervjupersonerna som åberopar. Liselotte hade flera uppdrag inom den pingstförsamling hon var medlem i. Hon var övertygad

om att när hon väl beslutade att berätta för sin församling att hon är lesbisk skulle det inte finnas någon möjlighet för att henne att vara kvar – en farhåga som besannades när hon väl berättade för sin pastor. Hon återger hans svar till henne:

Han sa: ”Jag skulle aldrig tveka på att du är en bra ledare, jag kan skicka mina barn till dig som ledare 100 dagar i veckan om det skulle vara så, men om du är öppen med det här, då kommer församlingen inte ha förtroende för dig och det handlar inte om dig personligen utan det handlar om den undervisning som finns, liksom”. Han sa: ”Antingen så är du kvar som ledare för du gör ett jättebra jobb och då säger du inget om det här [...]”. Men jag sa: ”Jag kommer inte utsätta mig själv för det, utan kommer avsluta mitt engagemang nu och jag vill gärna berätta varför”. Men det tyckte han inte jag skulle, ”för då kommer du få stå som ett exempel och eftersom du haft ledaruppdrag kommer det att påverka dig under ganska lång tid framöver”, sa han. Så jag bara: ”Okej” [suckar].

Enligt Liselottes pastor var det inte möjligt att vara kvar som ledare i församlingen som öppet lesbisk, eftersom församlingen inte längre skulle ha förtroende för henne. Liselotte valde till slut att lämna församlingen. När Herman var nybliven pastor och sökte arbete stötte han på en hel del motstånd som öppet homosexuell. Han återger exempelvis ett samtal som han hade med en av ledarna inom samfundet när han sökte ett volontärsarbete utomlands:

”Hur betar du dig i relation till de yngre killar som bor på hemmet som är placerade där?” frågade han. ”Du menar att jag skulle ha sex men nån, eller, är det du sitter och säger? Jag är professionell. Jag är inte sexuell, jag är professionell”. Och sen sa han: ”Du måste lova mig det här”. ”Nej”, sa jag, ”jag kommer leva så, men du kan inte sitta och kräva det av mig bara för jag är homosexuell när du inte gör det för någon annan missionsarbetare, volontär eller nån annan”. ”Jo men det gäller för alla i det här projektet”. ”Nej, det tror jag inte på”, sa jag. ”Så du vill inte lova mig det?”

”Nej, det blir en princip”, sa jag. ”Okej”, sa han. Så var de andra på intervju och det var ju väldigt lätt att ringa till Kaj och fråga: ”Har du lovat ett löfte om sexuell avhållsamhet?” ”Va? Nej”, sa han. Så då hade jag ju beviset på det.

Herman avkrävdes ett löfte om sexuell avhållsamhet, ett krav som inte gällde de övriga (heterosexuella) medarbetarna. Även för Paula blev det en angelägenhet för församlingens styrelse att avgöra om hon fick behålla sina uppdrag när hon kom ut som homosexuell i församlingen; hon säger:

Jag var nog den första i församlingen som var helt öppen med min homosexualitet, som inte bara sa att jag var homo och drog utan som ville stå kvar. För då var det så att någon sa att ”ja, då måste vi ta upp det på styrelsemötet hur vi ska göra med det att du jobbar i församlingen”. Så då skulle de ta upp det på styrelsemötet.

Ett tag senare träffar Paula en tjej som blir hennes flickvän. Hon berättar att hon bemöttes med tystnad i församlingen, vilket gjorde att hon upplevde att hennes trovärdighet ifrågasattes och att hon inte fick befinna sig där på samma villkor som de andra: ”Det är ju intressant att man är en central figur och plötsligt så blir det bara tyst och det ska ifrågasättas om man är trovärdig för olika verksamheter”. Jag frågar hur det kändes och hon svarar:

Det var tufft. För där försvann all vår gemenskap. Jag var bara värdig om jag var ”det här”, nu är jag inte det längre. Var står vi? Vad säger Gud? Var står Gud? Det var inte intressant för dem att göra någon egen analys; alla var väldigt osäkra och vände sig till pastorerna och hade ingen aning hur de skulle agera. Och då klev jag av, jag tog avstånd.

Charlotta: Du såg det inte som en möjlighet att vara kvar?

Paula: Nej. Nej. Jag var inte trovärdig längre. Och där gick någonting inom mig sönder. När jag inte är trovärdig längre då kan

jag inte längre vara där på samma villkor som alla andra och jag tänker inte ställa mig och stänga mig mot en stängd dörr där jag inte är välkommen. Där jag inte känner mig välkommen.

I efterhand, berättar Paula, har flera i församlingen bett henne om ursäkt för hur de betedde sig mot henne. Paula har fortsatt att stå kvar som medlem i församlingen men några månader före vår intervju bestämde hon att lämna den för gott. I samband med att hon sade upp medlemskapet hade hon ett samtal med en av församlingsmedlemmarna. Hon återger deras samtal:

Jag frågade: "Om jag vänder hem med min fru, vad får jag för möjligheter från församlingen?" "Ja, hur menar du då?" sa hon. "Ja, allt det som jag gjorde innan när jag var aktiv, är det fortfarande aktuellt?" "Nä, men då gör vi en utvärdering som vi gör med alla nya medlemmar". "Men vänta lite nu, vi har känt varandra sen 15 år, du vet vem jag är. Du har haft din son i mitt knä, jag har bytt blöjor på din son, jag har sjungit för honom, jag har lekt med honom". "Jo, jag vet ju det, Paula, du är ju Paula". "Ja, precis, jag är Paula. Känner du ändå att du måste göra en utvärdering av mig om jag vänder hem med min familj?" "Ja, det känner jag nog att jag måste" [...] "Du har varit jättesnäll och tagit mina frågor på allvar, du har svarat rakt på det du kan, du har tagit dem med dig och ställt dom till pastorn [...] Men varför ska jag anförtro honom med frågor om min familj i svåra stunder när ni inte ens accepterar min familj?" Då blev det väldigt tyst. Och jag sa: "Jag tror att våra vägar skiljs här. Och jag ser att vi inte kan gå hand i hand här. Ni har inte förtroende för mig och jag har inte förtroende för er. Jag skulle aldrig sätta min familj i er omsorg. Och jag kommer jättegärna till er och fikar och vi kommer inte bli arga på varandra, vi kan fortfarande krama varandra men ni kan aldrig ha ett ansvar för mig och min tro. Och jag är ledsen att ni behandlar mig så här och jag tycker det är tråkigt. Det jag ser som min största vinst under dessa 15 åren är att ni inte kunnat ta min tro ifrån mig".

Paula säger att samtalet gjorde henne väldigt ledsen, att hon kände sig exkluderad och ovälkommen. Att inte bli socialt erkänd innebär, enligt Butler (2011), att gå miste om en möjlig social och privilegierad identitet. När en person görs ”ogjord” genom att förvägras erkännande blir erkännandet ett maktcentrum genom vilket människovärdet skapas och särskiljs. Paula fortsätter:

Jag har varit tillbaka och fikat och det var väldigt varmt och vi kramade varandra och skrattade och jag skojade med dom och sa att vi kommer ju till samma himmel men ni får sitta i skamvrån för vad ni har gjort och så skrattar de lite och blir generade, men vi skrattade åt det. De vet att jag kan nypa ifrån. Så är det nu. De är ju bra människor men tyvärr inte så... de har inte kommit så långt... och det kan ju bero på att de behöver sina ramar för att kunna känna sig trygga. Jag vet inte deras resa och deras tro. Det kanske finns saker i deras liv som de vill dölja, som lättare döljs med tydliga ramverk.

”Vi kommer ju till samma himmel men ni får sitta i skamvrån”, säger Paula till vännerna i församlingen som hon har lämnat – halvt på skoj, halvt på allvar. Paulas inställning är ödmjuk och reflekterande och hon försöker se situationen ur deras perspektiv. Hon säger att hon inte vet något om ”deras resa och deras tro” och att de trots allt är ”bra människor”. Men förtroendet är brustet och eftersom hon inte blir erkänd och accepterad som den hon är, ser hon ingen möjlighet att vara kvar i församlingen.

”Du får vara medlem men du får inte leda lovsång”

Anton, som tidigare varit medlem i en pingstkyrka, anser att det är en dubbelmoral att ingen säger rakt ut att hbtq-personer inte är välkomna: ”De säger ju att alla är välkomna – så länge man inte visar upp det [homosexualiteten] för tydligt”. Anton berättar att han nyligen träffade en pastor för att få lära sig mer om hur Pingstkyrkan resonerar i frågor om hbtq. Han har återkommande sökt sig tillbaka till sin tro men säger att han aldrig hittat riktigt rätt. ”Det handlar ju om att hamna i ett sammanhang med människor som man tycker om”, menar han. Anton ser det vidare som svårt att förena sin kristna identitet med sin hbtq-identitet:

Hur ska jag kunna behålla min tro och samtidigt vara homo-sexuell? Det har varit en konflikt för mig på grund av mina erfarenheter. Att jag har nästan behövt en bekräftelse på att jag är accepterad för att jag ska kunna gå till frikyrkan. Annars så kan jag inte göra det. För att just det här, de upplevda känslorna att det inte är något man pratar om och en rädsla över hur man ska hantera det och att man säger att det är okej, men att man inte tycker det hundra procent helhjärtat. Det står jag inte ut med. Jag måste känna att jag är välkommen på riktigt och inte bara på pappret. Så jag har behövt undersöka det och då har jag också fått en förståelse för hur de tänker, liksom.

Genusvetaren Tiina Rosenberg (2002) talar om ett erkännande på heteronormativitetens villkor där inkludering sker i den redan etablerade normen. Normen lägger så att säga beslag på det som avviker och inkluderingen går hand i hand med osynliggörande och tystnad. Linda hade tidigare flera uppdrag i sin församling, bland annat som ledare för en bönegrupp och för en alpha-grupp. Hon valde dock att avsäga sig dessa uppdrag då hon träffade sin fru: ”Det är bättre att sluta med det innan de upptäcker att man sitter i en sådan sits, och att folk blir galna och provocerade av det och säger att ’du kan ju inte vara bönegrupsledare om du lever i ett förhållande med en annan kvinna’”. Att som hbtq-person behöva begränsa sig inom församlingen blir, enligt Linda, att leva som en andra klassens församlingsmedlem:

Det blir begränsande om man inte har tillgång till bredden, eller får vara med överallt: ”Du får vara medlem här, men du får inte leda lovsång” eller vad det nu kan vara. Det blir väldigt knepigt för då känns det på ett sätt att man är en andra klassens församlingsmedlem. Men man förstår väl andra sidan också, att de tänker att en person i ledning ska föregå med gott exempel, om vi har den här åsikten att det här är fel då går det ju inte att ha en ledare som är hbtq för de ska ju vara förebilder. Så det där är knepigt, det är det.

Linda sätter fingret på något viktigt för förståelsen av hbtq och frikyrklighet när hon säger att ledarna i en församling ska agera förebilder som ”goda kristna”. Om synen i församlingen är att utlevd homosexualitet är en synd blir positionen som ledare och hbtq-person omöjlig, eftersom hen inte anses agera i enlighet med en god kristen moral. Endast om personen väljer att leva i celibat kan en ledarposition vara möjlig.

Ett annat exempel på hur ledarskapet blivit ifrågasatt i samband med att komma ut som hbtq-person är Pontus. Han är runt 20 år och är medlem i Equmeniakyrkan. Han har precis avslutat ett år på bibelskola och arbetar som ungdomsledare i en mindre ort. Vi har bestämt träff i kyrkan som ligger mitt i samhället och slår oss ner vid ett av borden i församlingssalen. Pontus berättar att han tidigare, i sin förra församling, var engagerad i konfirmationsundervisningen. Undervisningen var ett samarbete mellan flera församlingar inom Equmenia. När han kom ut som bisexuell reagerade en av pastorerna och ansåg att det behövde utredas huruvida han skulle få fortsätta med sitt uppdrag eller ej:

Och den här andra pastorn, jag vet inte riktigt vad som hände men nåt hände, för hon kallade till ett möte med sin styrelse för att vi har ett gemensamt konfa-arbete med våra kyrkor och hon kallade till möte och tog upp det här. Att nu är det så att Pontus är bisexuell, kan han få vara med i konfa-arbetet som ledare? [...] Det blev så konstigt för innan hade det varit ett sådant lovprisande att ”såå bra att du är med på konfan!” och så bara vände det till att bara så du vet så behöver du inte komma.

Pontus blir upprörd och kontaktar den kritiske pastorn och ifrågasätter hennes agerande. Pastorn står dock fast vid sin hållning och menar att om konfirmandernas föräldrar ifrågasätter att de har en bisexuell konfirmationsledare, så behöver församlingarna ha ett gemensamt svar att ge. Pontus säger:

Så det som hon ville diskutera på mötet var egentligen inte min lämplighet som ledare utan mer att vi behöver ha ett svar om någon frågar om det här. Och så sa hon till mig att: ”Du ska ta upp den här frågan på nästa ordförandeträff. Och du kan kom-

ma på ett svar om någon [förälder] skulle fråga”. Och jag bara: ”Ursäkta, ska jag sitta där, bland ordförande i alla de här kyrkorna och säga att jag är bisexuell och fråga om det okej? Eller vad är grejen?” Och hon bara: ”Ja” [...] I alla fall så tog jag upp det på träffen och någon började gråta och någon blev tyst och stel men många var stöttande och bara sa att ”det här är inget vi behöver diskutera”, det är jättekonstigt liksom [...] Sen tog den andra ordföranden över och pratade om att det inte handlade om huruvida jag skulle vara med i konfan eller inte utan att vi bara behöver ha ett gemensamt svar från alla ordföranden att det är okej ifall frågan skulle komma upp. Och då sa de att det här är ingen fråga. Klart Pontus ska vara ledare. Vi stöttar dig.

Jag frågar honom hur det kändes för honom och hur han mådde efteråt; han svarar:

Jag tror att jag satte på mig någon mask, eller gick in i en roll och tänkte att jag bara ska få det avklarat. Jag tänkte att jag gör det för en bra sak. Men det kändes inte bra efteråt. Nej, jag tror... det kändes skönt att det var gjort, men det kändes inte bra. Och sen låg det här och skavde ganska länge. Kan ha varit en del av anledningen till att jag hamnade i en ganska jobbig period, var lätt deprimerad ett halvår efter och jag förstod att det här var en del i det liksom.

Sara Ahmed (2017) talar om mångfaldsarbete som ett känslösamt arbete som vi tvingas utföra när vi blir ifrågasatta och när vi inte bebor normerna. Mångfaldsarbete och önskan om ett normalt liv behöver inte vara detsamma som en strävan efter identifikation med normerna, utan kan snarare handla om en längtan efter att få slippa utmattningen att ständigt bli ifrågasatt, att låtsas för att passera, att ständigt behöva förklara sig, insistera och korrigera pronomen och preferenser, att få andra att känna sig bekväma med att man överhuvudtaget existerar. För Pontus innebar det ett agerande som både tog energi och som var känslomässigt arbetsamt under lång tid därefter. William reflekterar över att en del i församlingen, särskilt de ur den äldre generationen, verkar ha en bild av att komma ut

som homosexuell innebär att hela ens personlighet förändras. Han berättar om ett tillfälle, kort efter att han hade kommit ut som homosexuell, när han träffar en äldre kvinna i församlingen:

Om man är uppvuxen i Pingstkyrkan och är 70 år så har man nog en helt annan uppfattning om homosexuella och jag vet inte om hon trodde att jag skulle komma in där i fjäderboa och glitterpaljetter, men jag märkte så väl på henne att hon nästan bad om ursäkt när hon säger: ”Men William, du är ju densamma, du är ju fortfarande du!”

Kvinnan i Williams församling blev förvånad över att William fortfarande var samme person, något som William ser som en okunskap och oförståelse för vad det innebär att vara hbtq-person.

Ytterligare en berättelse om församlingsledningens agerande då en medlem berättar om sin sexuella läggning kommer från Jesper.

Jesper och hans pojkvän är förlovade och bor tillsammans; varannan vecka bor även Jespers barn hos dem. ”Men barnens mamma bor bara ett stenkast bort, så de kommer och går lite som de vill”, förklarar Jesper samtidigt som han dukar fram kaffe och munkar i radhusets kök. Han berättar att när han och hans pojkvän gick med i samhällets Equenia-församling hade de ett möte med diakonen och pastorn för att berätta att de lever tillsammans. Pastorn förmedlade därefter informationen till församlingens äldstegrupp som skulle ta ställning till om det innebar något problem. Han fortsätter: ”Det enda de har sagt nej till, det är att dela ut nattvarden”. Jag frågar om det är på grund av att han lever med en man och han svarar: ”Ja, på grund av att det då kanske är någon som inte vill ta nattvarden”. De har dock valt att inte vara öppna i kyrkan utan endast låta några få utvalda veta:

Vi har valt att inte vara offentliga med det i kyrkan för vi har folk från andra länder, och församlingen bedriver hjälparbete, och där känner väl både jag och min man att vi behöver inte komma ut för dom och sabba det arbetet. Bara för att göra ett statement eller vad man nu ska kalla det.

Charlotta: Är ni involverade i hjälparbetet eller är det församlingen i stort?

Jesper: Vi har läger för barn som bor i ett östeuropeiskt land och själva lägerverksamheten är vi engagerade i rätt så mycket. Och det är nog känsligt för dom då om det skulle komma två gaykillar och ha hand om barn.

Charlotta: På vilket sätt, tror du?

Jesper: Ja, de förknippar ju det med pedofili, bara för att det är killar. Det är lite äldre synsätt. Och så såg vi säkert det för 50 år sen här också. För att man inte har någon kunskap och för att man inte pratar om det överhuvudtaget. Man tystar ju ner det bara.

Ifrågasättandet hänger samman med stereotyper. Queerteoretikern David Halperin (1995, s. 30) skriver: "To come out is precisely to expose oneself to a different set of dangers and constraints, to make oneself into a convenient screen onto which straight people can project all the fantasies they routinely entertain about gay people". Att stereotypisera innebär att reducera personen till några få, ofta överdrivna och förenklade egenskaper som sedan får representera hela individen. Detta kan få allvarliga negativa följder och är nära sammanbundet med utpekande och exkludering (Ambjörnsson, 2016). För Jesper och hans pojkvän innebar en öppenhet om deras relation i församlingen en risk att bli ifrågasatta som barnledare och att bli anklagade för pedofili.

Även William belyser risken att bli förknippad med pedofili. Han lyfter de många fördomar och stereotypa bilder av homosexualitet som hbtq-personer måste förhålla sig till och hantera. Han berättar att mycket förändrades efter att han hade "kommit ut" i församlingen; han blev bemött annorlunda och kände att de hade förutfattade meningar om honom som homosexuell:

Började gudstjänsten klockan elva så kom jag fem över elva och satte mig längst bak i kyrkan och sen när den slutade, när jag kände att gudstjänsten var på väg att sluta så gick jag för jag ville

inte träffa folk. Jag märkte ju när jag kom in att folk kollade och tittade och jag kände också liksom... folk kan ha såna förutfattade meningar, nu kanske jag är dum som säger så här men jag vet att jag ibland kunde känna att "tror föräldrarna i kyrkan att jag har antastat deras barn eller ungdomar?".

Charlotta: Hade du sådana tankar?

William: Jag bara kände, att "jamen vad tänker folk?" [...] Bara att orden homosexuell och pedofil helt plötsligt kan användas i samma mening. Att det är det man är uppvuxen med. Tänker de här föräldrarna på det? Och det vet jag inte. Det här är mina egna tankar, mina egna känslor när jag har mött människors blickar.

Sara Ahmed beskriver hur ett ständigt ifrågasättande kan leda till att ifrågasättandet internaliseras hos den berörda:

Frågor kan kretsa omkring oss, ett mumlande, en hörbar volymökning som tycks åtfölja en ankomst. Vi kanske börjar förvänta oss detta mumlande; kanske mumlar vi också: vi blir en del av frågekören; vi kanske börjar ifrågasätta oss själva. Hör jag hemma här? Kommer jag att bli avslöjad? Passar jag in här? "Jag är" blir "Är jag?" (Ahmed, 2017, s. 148).

Det såväl Jesper som William beskriver kan förstås som minoritetsstress och internaliserad homonegativitet (Millar, Wang & Pachankis, 2016). När William inte vet vad människor i församlingen tänker om honom skapas en stark ovisshet och osäkerhet. Denna osäkerhet kan upplevas som värre än en konfrontation. Erik ser det som "rätt sjukt" att en persons sexuella identitet kan få så stort utrymme och leda till att vänskaper bryts, familjer splittras och personer blir uteslutna ur församlingar. Han säger:

Jag vill ju kunna tänka att det här är ju en väldigt liten del av mig. Jag är ju inte per definition... jo, jag är ju homosexuell, men det är ju inte det som definierar mig. Jag har ju inte förändrats. Om jag har förändrats så är det väl att jag är mer trygg i mig själv. Eller både mer trygg i mig själv och mer otrygg i mig själv.

Som de olika citaten och intervjuutdragen visar finns åtskilliga erfarenheter bland hbtq-personer av att inte få vara med på samma premisser som övriga församlingsmedlemmar. Intervjupersonerna beskriver att de inte upplevs som trovärdiga, att de blir frångagna uppdrag, att de betraktas som andra klassens församlingsmedlemmar och att deras tillhörighet villkoras och ifrågasätts. Simon säger: "All den glädje och kärlek som jag kände för församlingen vändes till sorg och bitterhet och besvikelse utifrån att jag inte fullt ut fick vara med på samma villkor som de andra". Att inte bli erkänd orsakar djup smärta. Simon beskriver känslor av sorg och bitterhet och Markus beskriver det som att dö:

Det finns ingen förståelse för att man kan leva så här... det är som att man dör. Det är nog det närmaste jag kan förklara. Man dör när man kommer ut. Man dör från att vara kristen. Man dör från att leva i kyrkans värld. Man dör. Tyvärr kan jag inte hitta ett mer passande ord för det är så jag känner. Man dör. Jag är inte kristen om jag väljer det här. Det är så man har byggt upp det.

Erkännande hänger samman med begriplighet och det är bara genom att uppleva erkännande som vi konstitueras som socialt livskraftiga varelser. Judith Butler skriver om vad som utgör erkännande och vilka liv som räknas i boken *Krigets ramar: När är livet sörjbart?* (2009), där hon söker förståelse för hur affekter styrs av de tolkningsramar som gör liv sörjbara eller icke sörjbara. För att ett liv ska vara sörjbart, menar Butler, krävs att det uppfattas som ett liv som har levts eller ett liv som kommer att ha levts. Frågan om vilka "vi" är kan undersökas utifrån frågan om vilka liv som betraktas som värdefulla. De som hamnar utanför vi:et uppfattas som hotande och erkänns därför inte som "liv". För att sörjbarhet och erkännande ska kunna förekomma, menar Butler, krävs ett igenkännande av andras liv som värdefulla. Det innebär ett erkännande av mänsklig sårbarhet, ett erkännande av att ens liv alltid på något sätt är i den andres händer. Vi är utlämnade till dem vi känner, men också till dem som vi knappt känner och inte minst till dem som vi inte känner alls. Denna mänskliga sårbarhet är förpliktigande då den påbjuder oss vissa etiska plikter gentemot "andra". "Vår" plikt mot den andra, enligt Butler, kan situeras exakt där varje etablerad föreställning om vilka som är "vi" rivs upp.

I nästa kapitel kommer jag fortsätta att undersöka de intervjuades erfarenheter av att leva som frikyrkligt kristna hbtq-personer, men nu med fokus på hur övergripande maktstrukturer inom de frikyrkliga miljöerna påverkar de enskilda individerna.